

Μάθημα 2ο

Ο χάρτης των Καπουτσίνων

Σημειώσεις για το εργαστήριο δημιουργίας εφαρμογής Επαυξημένης Πραγματικότητας

Στα μέσα του 18ου αιώνα φτάνουν στην Αθήνα διάφοροι περιηγητές από την Ευρώπη, με σκοπό να αποτυπώσουν για πρώτη φορά με ακρίβεια τα αρχαία της μνημεία. Την πιο μεθοδική εργασία καταγραφής των μνημείων της Αθήνας έκαναν δύο Βρετανοί: ο James Stuart (Τζέιμς Στιούαρτ, 1713-1788) και ο Nicholas Revett (Νίκολας Ρέβετ, 1720-1804), οι οποίοι έφτασαν στην Ελλάδα την άνοιξη του 1751. Ο Revett είχε αναλάβει τις μετρήσεις των μνημείων και ο Stuart τον σχεδιασμό τους. Όμως, σύντομα εμφανίστηκε και ο πρώτος ανταγωνιστής τους. Ήταν ένας Γάλλος αρχιτέκτονας: ο Julien-David Le Roy (Ζουλιάν-Νταβίντ Λε Ρουά, περ.1724/1728-1803). Όταν έμαθε για τα σχέδια των δύο Άγγλων, βάλθηκε να τους κλέψει την ιδέα.

Ενώ οι Stuart και Revett είχαν μείνει σχεδόν για τέσσερα χρόνια στην Ελλάδα, ο Γάλλος αρχιτέκτονας έκανε μια επίσκεψη-αστραπή! Έφτασε τον Φεβρουάριο του 1755, έμεινε για λίγους μόνο μήνες και, με τη βοήθεια των Καπουτσίνων της Αθήνας και του κειμένου του Πausανία, ταύτισε τα μνημεία, έκανε σχέδια και μετρήσεις. Επέστρεψε στη Γαλλία τον Ιούλιο του 1755 και, για να προλάβει τους ανταγωνιστές του, κατάφερε όντως να εκδώσει πρώτος τη μελέτη του το 1758. Ο Le Roy, όμως, αν και βασίστηκε σε κάποιον βαθμό στις μετρήσεις, χρησιμοποίησε κυρίως τη φαντασία του, με σκοπό με εντυπωσιάσει και να συγκινήσει τον αναγνώστη.

Οι Stuart και Revett εξέδωσαν το βιβλίο τους με τις αρχαιότητες των Αθηνών το 1762, το οποίο έτυχε θερμής υποδοχής. Περισσότερα από τριακόσια σχέδια, με απεικονίσεις και αποτυπώσεις, κατόψεις, τομές και λεπτομέρειες αρχαίων μνημείων και αρχιτεκτονικών μελών σε έξοχες χαλκογραφίες εγκαινίασαν τη νέα εποχή! Πλέον, οι λεπτομερείς καταμετρήσεις αντικαθιστούν τη γενική και πολλές φορές φανταστική απεικόνιση αρχαίων μνημείων.

Για αυτόν τον λόγο, οι Άγγλοι άσκησαν σκληρή, αλλά τεκμηριωμένη κριτική στον Le Roy σχετικά με τις ανακρίβειές του. Για να το κατανοήσουμε καλύτερα, πάμε να

συγκρίνουμε τις απεικονίσεις των Stuart και Revett με εκείνες του Le Roy. Οι δύο πρώτες εικόνες αφορούν το γνωστό μας μοναστήρι των Καπουτσίνων:

Άποψη του μοναστηριού των Καπουτσίνων από τον Le Roy.

Στην εικόνα βλέπουμε όψη του μοναστηριού από τον δρόμο. Ενσωματωμένο στο μοναστήρι φαίνεται το αρχαίο χορηγικό μνημείο του Λυσικράτη. Στην είσοδο διακρίνεται ένας μοναχός να μιλάει σε άνδρα με φράγκικα ρούχα. Οι διαστάσεις των κτιρίων είναι λανθασμένες: το μοναστήρι, και ειδικά το μνημείο, φαίνονται πολύ μεγαλύτερα και ψηλότερα από ό,τι πραγματικά είναι, ο δρόμος είναι πολύ πιο φαρδύς, τα σπίτια θυμίζουν περισσότερο Ιταλία, ενώ έχουν τοποθετηθεί διάφορα στοιχεία για να προσδώσουν γραφικότητα και να εντυπωσιάσουν τον αναγνώστη, όπως μια ομάδα γυναικών που παρατηρούν άνδρες να χορεύουν.

Άποψη του μοναστηριού των Καπουτσίνων από τους Stuart και Revett.

Στην εικόνα βλέπουμε την αυλή και τον λαχανόκηπο, καθώς και έναν μοναχό να ξαποσταίνει στη σκιά ενός αμπελιού. Οι αναλογίες, τόσο του κτιρίου της μονής όσο και του αρχαίου μνημείου, είναι σωστές. Για να καταλάβουμε την κλίμακα του μνημείου σε σχέση με το ύψος ενός ενήλικου ανθρώπου, αρκεί να παρατηρήσουμε τις πόρτες που βρίσκονται τριγύρω του.

Οι επόμενες δύο εικόνες αφορούν το πρότυλο του Αδριάνειου Υδραγωγείου, το οποίο βρισκόταν στη σημερινή πλατεία Δεξαμενής, στους πρόποδες του Λυκαβηττού:

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο από τον Le Roy.

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο από τους Stuart και Revett.

Συγκρίνοντας τις δύο απεικονίσεις του πρότυπου του Αδριάνειου Υδραγωγείου, ενισχύεται το συμπέρασμα στο οποίο καταλήξαμε και παραπάνω. Οι σκηνές του Le Roy είναι σχεδόν θεατρικές, τα μνημεία απεικονίζονται σε πολύ μεγαλύτερο μέγεθος και, κατ' επέκταση, οι διαστάσεις είναι ανακριβείς. Οι σκηνές των Stuart και Revett είναι πιο ακριβείς: αρκεί να χρησιμοποιήσουμε πάλι ως μέτρο σύγκρισης τους ανθρώπους που απεικονίζονται δίπλα στα μνημεία.

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις στην απεικόνιση των μνημείων της Αθήνας μπορούν να γίνουν ένα ιδιαίτερο θέμα συζήτησης στην τάξη. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μία από τις τέσσερις παραπάνω γκραβούρες και με την επαυξημένη πραγματικότητα να φέρετε στη ζωή αυτές τις εικόνες!

Κατάλογος εικόνων από την ιστοσελίδα Travelogues του Ιδρύματος Λασκαρίδη

[Εικόνα 1](#): Μοναστήρι Καπουτσίνων από τον Le Roy.

[Εικόνα 2](#): Μοναστήρι Καπουτσίνων από τους Stuart & Revett.

[Εικόνα 3](#): Αδριάνειο Υδραγωγείο από το Le Roy.

[Εικόνα 4](#): Αδριάνειο Υδραγωγείο από τους Stuart & Revett.